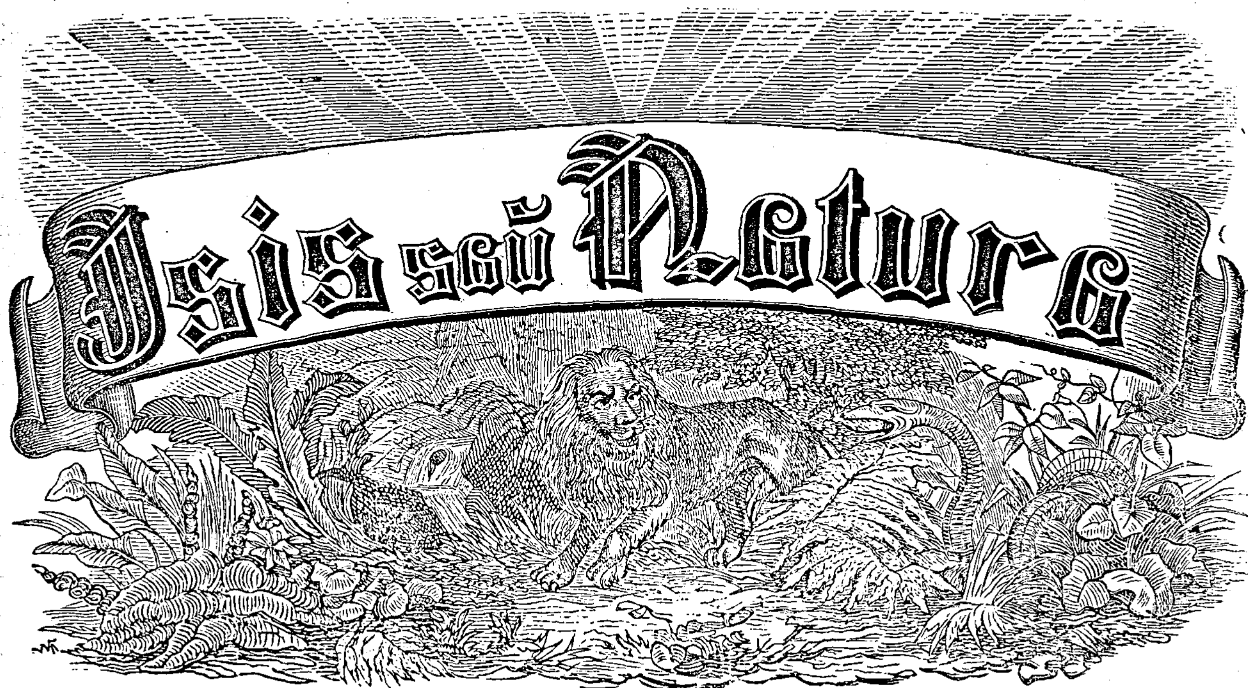

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕSПÎNDIPEA ШТІІNЦЕЛОР NATȢPAЛЕ ШІ ESAKTE,

în toate kлaseлe.

Pediцeatȣ

de

Пpofesop Doktop Iȣлiȣ Бapaш.

№ 36. **(Anȣл întiiȣ)** **Бȣkȣpeшtĭ.** **Sentemвpie 22, 1856.**

Konpindepe: Institȣieлe Fiлantponiчe modcpnn în Eopona. — Пȣцȣpiлe Aptesiene. — Komȣnikȣцiȣnĭ шtiinцifiчe miчĭ.

Institȣteлe Fiлantponiчe modepne în Eȣpona.

Чine kълътopeшte akȣmȣ în Eȣpona, вede mȣлte лȣkpȣpĭ пe kape este siлitȣ a лe admipa atîtȣ пe dînseлe, kîtȣ шi пe oamenii invetatopii лopȣ, mъkapȣ kîtȣ de misantponȣ apȣ fi; fiindȣ kъ eлȣ вede kȣmȣ oamenii пpin пpoгpesȣлȣ шtiinцeлop, s'a înълцatȣ лa o пȣtepe tpiȣmfaлъ asȣпpa eлementeлopȣ чeлopȣ maĭ peвeлe лa вoinцa sa, шi aчeasta întp'atîtȣ, în kîtȣ kiapȣ amîndoъ вapiepeлe neîndȣплekъчoase kape îлȣ stpîmtopeazъ în a sa esistinцъ fisikъ, adikъ *sпaцiȣлȣ* шi *timпȣлȣ*, лe-aȣ вipȣitȣ. În пȣцine ope saлtъ akȣmȣ omȣлȣ asȣпpa sпaцiȣpiлopȣ imense kape a tpeвȣitȣ maĭ 'nainte, ziлe întpeцĭ a лe tpeчe; kȣ чeвa anъ шi kȣ чeвa fokȣ пȣsȣ întpe o лokomotiвъ, sвoapъ akȣmȣ omȣлȣ пeste пъmîntȣ, în kîtȣ antikȣлȣ *Пeгasȣ* în чepȣ a pъmasȣ înkpemenitȣ de mipape шi de pȣшine. Dap гîndȣлȣ omȣлȣĭ! Aчestȣ цeniȣ kȣ apinĭ de fokȣ, пpekȣmȣ a esistatȣ în вiziȣniлe пoeцiлopȣ antiчĭ, a eшitȣ din domenȣлȣ fantasieĭ, intpîndȣ în лȣmea peaлъ шi пpiimindȣ o esistinцъ пositiвъ; fiindȣ kъ пpin *teлeгpafȣлȣ eлektpikȣ*, гindȣлȣ omȣлȣĭ s'a fъkȣtȣ o diвinitate omnipesentъ. Întp'ȣnȣ momentȣ a tpekȣtȣ totȣ глoвȣлȣ пъmîntȣлȣĭ! Astȣ-feлȣ dpȣmȣpiлe de fepȣ

ші телеграфії електрічі, sîntȣ прогреселе челе маї вісівіле, челе маї inflȣinte ші челе маї admiraвіле але soчietъцiї modepne!

Dap sîntȣ ші алте kpeaцiȣnї modepne a-ле soчietъцiї noastpe kape, de ші нȣ sîntȣ аша de positiвe *ші аша* de inflȣinte în віаца matepiaлъ de kîtȣ челе nomenite, însъ пе de алтъ napte ni se înfъцішеазъ пріn inflȣenцa лорȣ în віаца моралъ a soчietъцiї modepne, kȣ o maiestate imposantъ ші kȣ o глоріe sakpъ: ачestea sîntȣ *institȣtеле modepne filan-tpопіче.*

O kestiȣne impoptantъ a fostȣ пропȣсъ în *timпії* nostpii, kape a okȣпатȣ мȣлте aka-demiї, a продȣсȣ мȣлте брошȣре ші нічї nî-нъ akȣmȣ n'a fostȣ pesoлватъ d'o manieръ în-destȣлъtoape; adikъ kestiȣnea d'a шti daka oamenії sîntȣ akȣmȣ маї моралї de kîtȣ aȣ fostȣ în soчietъцiле antiче але Еленілорȣ ші але Романілорȣ. Dap opi че idee poate съ aiбъ чine-ва despre ачestȣ обiektȣ, ші мъ-kapȣ kъ нȣ гъsimȣ akȣmȣ oamenї indiвidȣaлї пътрȣnшї d'o моралъ маї сȣблімъ, de kîtȣ ȣnȣ *Apistid*, *Kato*, *Eniktet* ші алцiї, însъ пе de алтъ napte ni se apатъ o faптъ nekontesta-вілъ, adikъ, kъ soчietatea modepnъ a націȣnі-лорȣ чівілisate este, în џенералitatea eї, маї моралъ de kîtȣ soчietatea antikъ, adikъ kъ stateле noastpe sîntȣ маї морале de kîtȣ a-челea але націȣнілорȣ antiче klasiче.

Ачeasta este ші o konsikȣinцъ imediатъ a difepiteлорȣ пpінчіпе fȣndamentале kape aȣ fopmatȣ ші kape fopmezȣ akȣmȣ вaza esi-stinцiї inteлektȣале ші мopaле але soчietъцi-лорȣ omeneшtї; adikъ пpінчіпеле peлiџieї ші але filosofieї, fiindȣ kъ пъгînismȣлȣ націȣнілорȣ antiче a fostȣ вazatȣ asȣпpa idei fpȣmȣseцiї în kestiȣnіле de peлiџie. — Ideea adeвъpȣлȣї a fostȣ sȣвopdinatъ idei fpȣmosȣлȣї. Teoлo-џia лорȣ a fostȣ o mitoлoџie, adikъ ȣnȣ kom-плeksȣ de ideї imaџinape kȣ totȣлȣ fantastiче ші вizape, ȣnde niшte пpінчіпе filosofiче, a-dînчї aȣ fostȣ înвeлite sȣвtȣ ȣnȣ вȣлȣ fanta-stikȣ, fpȣmosȣ ші konвenaвiлȣ пentpȣ ачeste націȣнї înzestpate d'o imaџinaцiȣne foapte вie, de simцipї sensȣале foapte deлikate, kȣлtiва-te din zi în zi маї мȣлтȣ пpin вedepea sȣче-пeлорȣ natȣpeї admipaвiле în fpȣmȣseцe ші în вoгъцia лорȣ. De ачeea ші filosofia mo-pалъ (Etikъ) ле-a fostȣ нȣмаї o konsekȣinцъ a filosofieї гȣstȣлȣї (saȣ estetika) лорȣ. „Віp-tȣtea," zіче Чічеpone, „este ideea чea маї fpȣmoasъ în imaџinaцiȣnea омȣлȣї." Апоï ideea fpȣmȣseцiї нȣ este kompatiвiлъ kȣ ideea de kompъtimipe, fiindȣ kъ oвiektȣлȣ fpȣmȣseцiї este totȣ d'aȣna пepfektȣ (ачeea че нȣ este пepfektȣ, нȣ este fpȣmosȣ), пе kîndȣ din kon-tpa, oвiektȣлȣ kompъtimipiї este totȣ d'aȣna imпepfektȣ (болнавȣ, saȣ nenopoчitȣ, fiindȣ kъ ачeea че se вȣkȣpъ de пepfekцiȣnea fa-kȣлtъцiлорȣ saле, нȣ esчitъ în noї нічї o kompъtimipe); de ачeea în soчietъцiле klasi-че (че aȣ fostȣ o espresiȣne pеалъ a siste-мeлорȣ filosofiче), ideea de kompъtipe n'a пȣ-tȣtȣ sepвi ka o вazъ a вieцiї пȣвліче saȣ ka ȣnȣ пpінчіпȣ soчiалȣ; пpintp'ачeasta нȣ гъ-simȣ ла націȣнiле antiче staвiлimente filan-tpопіче пentpȣ пъtimaшї sъpmanї ші ч.л.t. ka în zілеле noastpe. Snitaлеле sîntȣ o kpeaцiȣ-ne modepнъ. Дȣпъ чea din ȣpmъ întoapчepe a kpȣчiaцiлорȣ, aȣ înчeпȣtȣ a se kлъdi în Еȣpona snitaлеле челе маї вestite. Moрaлȣлȣ еванџeлikȣ плinȣ de kompъtimipe fpъцeaskъ, ші маї kȣ seamъ ideea monoteismȣлȣї (d'ȣnȣ Dȣmnezeȣ Tatъ алȣ tȣtȣлорȣ oameniлорȣ), a inвentatȣ adeвъpata idee filantpopikъ. Akȣmȣ în лokȣлȣ fpȣmȣseцiї (алȣ пъгînismȣлȣї), kȣл-tȣлȣ *sȣвлimȣлȣї* ші алȣ *adeвъpȣлȣї* este вaza konвikцiȣneї peлiџiiлорȣ modepne. Ші апоï че este маї sȣвлimȣ de kîtȣ ideea kompъtimipeї? пpin kape омȣлȣ ese din sfepa вopnатъ a e-sistinцiї saле matepiaле, îmвpъцiшindȣ în ini-ma sa esistinцa tȣtȣлорȣ fiinцелорȣ omeneшtї, вȣkȣpîndȣ-se în fepiчipea лорȣ, în fine, sim-цindȣ inima sa вътîndȣ întp'ȣn akopdȣ admi-paвiлȣ kȣ difepite sȣnete apmonioase че pe-sȣnъ neînчetatȣ în imensa sfepъ a esistinцiї џeнȣлȣї ȣmanȣ! — Аша dap пpin institȣteле filantpопіче, soчietatea noastpъ modepnъ stpъ-лȣчeшte în лȣmea моралъ мȣлтȣ маї fpȣmosȣ de kîtȣ soчietatea antikъ klasikъ. — În toate kaпitaлеле din toate stateле чівілisate din Еȣ-pona гъsimȣ snitaле, osпiцiȣpї ші челе алте a-semenea kлъdipї konsakpate ла ȣшȣpinцa dȣ-

perilopȣ, ла konsoлaцiȣnea sȣferinцелорȣ шi ла ажȣторȣлȣ sepmanilopȣ kontimпоранiĭ noștrii. Aчeste клъdipĭ fopmezȣ maĭ tot d'аȣна палателе челе maĭ гpandioase kape împodobeskȣ kaпitaлеле шi kape se înfъцiшezȣ ла admipaцiȣnea boiaцiopȣлȣĭ.— Nȣ почiȣ a mъ întinde нiчĭ аsȣпра непȣmepoaselopȣ institȣte filantpoпiче че amȣ вisitatȣ în Цepmania, în Франца, în Белцia шi în Englitepa, maĭ kȣ seamъ fiindȣ kъ шi kaпitaлa noastpъ se вȣkȣpъ de ȣнеле sпitaле фpȣmoase; de ачеа mъ воiȣ mъpцini a paпopta нȣmaĭ de ȣнеле staвilimente de вine-faчepe, kȣ totȣлȣ modepne, шi kape fie-kape filantpoпȣ negpeшitȣ kъ dopeште але bedea pesпîndite пpetȣtindenea; aчeste staвilimente sînt *asiле neнtpȣ koпiĭ* (crèches), *sпitaле neнtpȣ koпiĭ волnaвĭ шi asiле neнtpȣ smintiцi.*

Кpeшeле sîntȣ staвilimente пentpȣ koпiiĭ лȣkpъtopilopȣ (ouviers) че sîntȣ siлiцi a se depъpta пentpȣ toatъ zioa din domiчiлȣлȣ лopȣ, sпpe a'шĭ kîштira пîinea din toate zileле, лȣkpîndȣ ла faвpiче saȣ ла alte asemenea întpeпpindepĭ indȣstpiaле. Aчeastъ kлasъ de oamenĭ este foapte нȣmepoasъ în stateле челе чivilisate але Eȣponeĭ, a kъpopa mъpime шi пȣtepe este вazatъ asȣпpa indȣstpiĭ че se desвoлtъ din zi în zi maĭ mȣлtȣ, okȣпîndȣ din че în че maĭ mȣлte вpaцe de oamenĭ. Aпoĭ mȣлцĭ din лȣkpъtopiĭ indȣstpiaлĭ sîntȣ siлiцi a лȣkpa în faвpiче împpeȣнъ kȣ soцiiле лopȣ sпpe a пȣtea tpъi. Kîndȣ dap amîndoĭ пъpinцii плekȣ dimineaцa din kasa лopȣ пentpȣ toatъ zioa, în totȣ aчestȣ timпȣ че вopȣ faче koпii чеĭ miчĭ че pъmînȣ a kasъ? Kȣm пotȣ пъpinцiĭ лȣkpa kȣ плъчepe kîndȣ gîndȣлȣ лopȣ este a kasъ ȣnde aȣ лъsatȣ пe miчiĭ лopȣ koпiĭ singȣpĭ, esпȣшĭ ла toate пpivaцiȣniле шi ла toate пepikoлеле singȣpъtъцiĭ? — Asiлеле de koпiĭ aȣ depъptatȣ aчeastъ inkonвeninцъ, fiindȣ kъ aчeste staвilimente пpiimeskȣ de dimineaцъ koпiĭ miчĭ (de ла 6 sъпtъmînĭ пînъ ла 3—5 anĭ) din mîiniле пъpinцiлopȣ шi îĭ цinȣ toatъ zioa, îĭ нȣtpeskȣ, adekъ чеĭ miчĭ пpin doiчĭ kape sîntȣ ataшate ла staвilimente, пe kîndȣ чеĭ maĭ mapĭ пpiimeskȣ o хpanъ sъпъtoasъ, пetpekȣ timпȣл kȣ жokȣpĭ koпiлъpeшti, esepчiцiĭ militape шi цimnastiче, konvenaвiле пentpȣ desвoлtapea fisikъ a kopпȣлȣĭ лopȣ; aпoĭ пpiimeskȣ шi oape-kape pȣdimente d'o instpȣkцie înчeпъtoape, însъ totȣ жȣkîndȣ-se шi niчĭ o datъ ostenindȣse kȣ kopпȣлȣ saȣ kȣ inteлiцinцa чеа deвiлъ a лopȣ. Sпpe a desвoлta шi simцȣлȣ estetikȣ, koпiĭ învaцъ a kînta din гȣpъ în kopȣpĭ, niшte kînteчe dȣлчĭ, ȣшoape плine de niшte imaцine inoчente шi плъkȣte, saȣ komпȣse de pȣгъчiȣnĭ simпле kъtpe A-tot-пȣtepnikȣлȣ tatъ алȣ koпiiлopȣ. Пe fie kape zi se ȣpmeazъ aчeasta sȣв îngpiжipea oamenilopȣ inцeлenцi, zeлoшi шi iȣвitopĭ de koпiĭ. Ла aпȣsȣлȣ soapeлȣĭ вinȣ пъpinцiĭ de-шi iaȣ koпiĭ îndъpъtȣ; aпoĭ noaпtea totȣ staвilimentȣлȣ s'a гoлitȣ (afapъ de чеĭ kape s'aȣ întîmплatȣ de s'aȣ волnъвitȣ zioa). Asemenea staвilimente am гъsitȣ în mape нȣmъpȣ în opaшeле челе mapĭ але Aȣstpieĭ, Пpȣsieĭ, Цepmanieĭ, Белцieĭ, Фpанцeĭ шi Aнглieĭ.

Ȣнȣ алtȣ opdinȣ de staвilimente нȣ maĭ пȣцinȣ folositoape шi imпoptante în efekteле лopȣ, sîntȣ *sпitaлеле de koпiĭ.* — Aчeла че kpede kȣ ȣнȣ koпiлȣ волnaвȣ пoate гъsi ȣн вȣнȣ folosȣ în sпitaлеле de oamenĭ mapĭ, mъkapȣ kîtȣ de вine вopȣ fi opгanisate, este în гpeшaлъ. Вîpsta koпiлъpeaskъ ape sfepa sa паptikȣлapъ de simцiminte, dopinцъ, плъчepe шi dȣpepe; noĭ oamenii mapĭ нȣ maĭ пȣtemȣ a ne insпipa de aчeastъ лȣme fantastikъ kape a înkonцiȣpatȣ лeгъnȣлȣ nostpȣ; aшa dap ȣн koпiлȣ пoate fi înцeлesȣ нȣmaĭ de ȣн алtȣ koпiлȣ, пpin ȣpmape fiindȣ sъnъtosȣ saȣ волnaвȣ, koпiлȣлȣ пoate гъsi плъчepe нȣmaĭ întpe koпiĭ. Akȣm sъ ne înkiпȣimȣ ȣнȣ sъpmanȣ koпiлȣ волnaвȣ apȣnkatȣ întp'o sala ȣnde sîntȣ o mȣлцime de волnaвĭ mapĭ! чеа d'întîiȣ simцipe че îлȣ пъtpȣnde este sпaĭma, aпoĭ пe ȣpшъ вine ȣpîчiȣnea, пeплъчepeа шi o aпъsape komплektъ a sпipitȣлȣĭ sъȣ; kiapȣ шi гapdianȣлȣ (îngpiжitopȣлȣ) волnaвiлopȣ, fiindȣ kъ нȣ este oвiчinȣitȣ kȣ koпiĭ волnaвĭ, neвpîndȣ, se faче ȣнȣ tipanȣ aчелopȣ fiinцe delikate шi kaпpiчioase; maĭ пe ȣpmъ, mъkapȣ kîndȣ koпiлȣлȣ a skъпatȣ de пepikoлȣлȣ mopцiĭ шi a ажȣnsȣ în stape de pekonвaлesчenцъ, neaвîndȣ soчietate de koпiĭ шi жȣkъpiiле saле kape sîntȣ ȣнеле din челе d'întîiȣ kondiцiȣnĭ

але esistenцiĭ лȣĭ, копілȣлȣ требȣе съ сȣфере мȣлт, ші сȣферінцеле ȣнȣĭ копілȣ рȣінеазъ сънътatea ші віаца лȣĭ; de ачееа se esплікъ нефаворабілȣлȣ резȣлtatȣ че s'a аръtatȣ ла кънtapea копіілорȣ болнавĭ în spitaлеле destinate пентрȣ оаменĭ марĭ. Апоĭ требȣе съ лȣъмȣ în бъгаре de seамъ къ пе de о парте нічĭ о алтъ вîрstъ а омȣлȣĭ нȣ este аша disпоsатъ пентрȣ боалеле греле ші перікȣлоасе ка вîрsta копілъреаskъ, ші къ пе de алтъ парте, фоарте пȣцінĭ din пърінцiĭ de класеле de жосȣ але sочіетъцiĭ (мъкарȣ нефiindȣ съраче) штiȣ а îngрiжі пентрȣ копіi лорȣ болнавĭ (fiindȣ къ inteлiцінцъ маĭ маре este черȣтъ а къȣta біне ȣнȣ копілȣ болнавȣ, de kîtȣ а къȣta ȣн болнавȣ маре); în fine, съ не адȣчемȣ а minte къ копiі sîntȣ sперанца ценерацiȣнеĭ noastре, къ еĭ sîntȣ пȣртъторiĭ soартеĭ ȣманітъцiĭ în timпȣріле віітоаре, прin ȣрмаре дȣпъ stареа фізікъ ші моралъ а копіілорȣ nostрiĭ, ва еші ȣнȣ віітоpȣ ферічітȣ саȣ нефepічітȣ пентрȣ ȣрмашiĭ nostрiĭ чеĭ маĭ постерiорĭ! Резȣлtatȣлȣ ачестеĭ meditaцiȣнĭ ва fi, къ о съ не міръмȣ кȣм se поате ка spitaлеле пентрȣ копiĭ съ fi fostȣ неглiжате atîtȣ de мȣлtȣ timпȣ în Еȣропа! Акȣм нȣ este în Еȣропа вр'о капiталъ ȣnde съ нȣ fie ȣнȣ spitaлȣ пентрȣ копiĭ. Ачесте stабiлiменте sîntȣ претȣtindenea пȣсе сȣbt протекцiȣнеа ȣнеĭ sочіетъцi de dame нобiле, презidate d'o damъ de îналтъ пoзiцiȣне sочiалъ каре este прiвітъ ка протекtрiца stабiлiментȣлȣĭ. În адевърȣ, че місiȣне маĭ îналтъ s'ар пȣтеа гъsi пентрȣ дамеле нобiле de kîtȣ inspекцiȣнеа асȣпра ȣнȣĭ асеменеа stабiлiментȣ? Чiне este маĭ біне în stаре а simцi în inimъ о simпатie аша de вie кȣ копiі чеĭ мічĭ, ка о онорабiлъ маikъ а копiiлорȣ! Чiне поате прецȣi маĭ біне sanktitatea esistinцiĭ ȣнȣĭ копiлȣ, de kîtȣ femeea каре а simцitȣ кȣ дȣрере, кȣ kîte лакръме о асеменеа esistinцъ este îmпресȣратъ! — О dорiнцъ simцitoаре este ȣнȣ асеменеа stабiлiментȣ ші пентрȣ ноĭ; арȣ fi ȣнȣ орnaментȣ нȣоȣ în грȣпа stабiлiментелорȣ filантропiче каре îmподобеskȣ капiтала ноаstръ; s'арȣ гъsi ші ла ноĭ dame агрȣste ші нобiле sпре а se îнsърчiна кȣ ачеаstа ценероасъ мiсiȣне. Дар mizлоачеле? — Ші astea s'арȣ пȣтеа гъsi. Воinца de біне-фачере адȣче ші mizлоаче. Ачеstea s'аȣ аръtatȣ претȣtindenea прекȣм ші ла ноĭ. Sочietъцi de dame протекtрiце а spiталелорȣ de копiĭ fakȣ din timпȣ în timпȣ лотерiĭ de обiекте de лȣksȣ лȣкpate de dînsеле; оаменĭ de sочiетъцi алесе, se гръбеskȣ а se абона, авîndȣ ȣнȣ mizлокȣ а fi tot d'o datъ галантȣ ші filантропȣ, adekъ омȣ de лȣме ші омȣлȣ лȣĭ Дȣмнезеȣ. Însъ sekолȣлȣ nostрȣ infatiгабiлȣ în inвенцiȣнĭ а пȣскочiтȣ ші алте mizлоаче sпре а пȣне în армонie плъчереа кȣ біне-фачереа, eгoismȣлȣ кȣ вiртȣтеа; акȣм съ дъ кончерте ші балȣрĭ пентрȣ феlȣрiмĭ de неноpочiцi; вiртȣошiĭ kîntъ, tinерimеа жоакъ, toatъ лȣмеа петpече кȣ плъчере în ачесте бpiлаnte „fêtes," каре se дъ în фолосȣлȣ пътimашiлорȣ; аша dар ideiле filантропiче аȣ штiȣtȣ съ пътрȣнzъ kiарȣ în mizлокȣлȣ sensȣалismȣлȣĭ. Ачесте inвенцiȣнĭ modерne фрȣмоасе ші мораle s'ар fi пȣтȣtȣ întokmi ші ла ноĭ: iatъ dар mizлоче destȣле пентрȣ ȣнȣ spitaлȣ de копiĭ ла ноĭ în Бȣкȣрештĭ!

Акȣм венimȣ ла stабiлiментеле челе маĭ interесante каре sîntȣ орnaментеле modерne în Еȣропа, adikъ а ворбі че-ва de *asiлеле челор smintiцi.* —

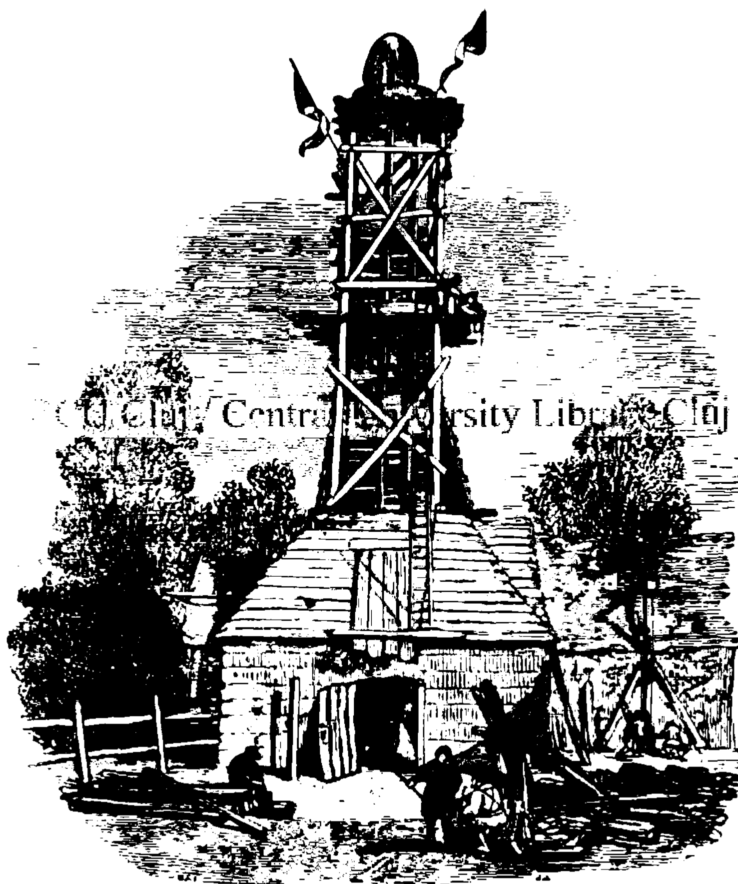
Че deoseбiре între ачесте stабiлiменте, din ачелеа че sîntȣ акȣмȣ ші ачелеа че аȣ fostȣ маĭ 'nainte? О deoseбiре kîtȣ de ла черȣ пînъ ла пъмîntȣ, саȣ маĭ біне, kîtȣ de ла черȣ пînъ ла infepнȣ. Че аȣ fostȣ spitaлȣлȣ небȣнiлорȣ маĭ 'nainte? Ȣнȣ адевъратȣ iadȣ, ȣnde омȣлȣ fiindȣ дерpadatȣ ші tȣрментatȣ, s'аȣ фъкȣtȣ о fiаръ сълбатikъ саȣ ȣнȣ diaвoлȣ îngроziтоpȣ, прекȣм ziче *Iean Paul.* Дар че sîntȣ asiлеле smintiцiлорȣ акȣм? Niште stабiлiменте адевъратȣ filантропiче, ȣnde неноpочiтȣлȣ гъsеште біndекаре саȣ челȣ пȣцiнȣ о îngрiжiре рацiонаilъ ші о konsолацiȣне; еле sîntȣ niште sанktȣаре konsакрате пентрȣ кȣлtȣлȣ ценiȣлȣĭ inteлiцiнцiĭ kîndȣ flama sa череаskъ s'а stinsȣ întр'о fiinцъ оменеаskъ.

(Ва ȣрма)

ПȣЦȣРІЛЕ АРТЕZІЕNЕ.

Sîntȣ mꙋлte лꙋкрꙋрĭ каре se арътȣ în toate zілеле, s'а шї арътatȣ totȣ de ꙋna, кꙋ toate ачestea, esплікацїꙋnea лорȣ е foapte греа. Astfeлȣ s. е. în totȣ timпꙋлȣ s'а възꙋtȣ апе ешindȣ din isвоаре шї maĭ претꙋtindenea ꙋnde оаmenії аȣ съпatȣ în пъmîntȣ аȣ гъsitȣ апъ, dар de ꙋnde віne ачеаstъ апъ каре еse din isвоаре шї din пꙋцꙋрї? Оаре este în sînꙋлȣ пъmîntꙋлꙋї о вistіерie infinitъ плinъ de апъ? Dар de че nꙋ гъsim претꙋtindenea ла о adînчіme екꙋалъ апъ, кꙋm арȣ тревꙋї съ fie, daкъ s'ар гъsi înъꙋntрꙋлȣ пъmîntꙋлꙋї о stратъ de апъ каре, dꙋпе лецїле idpostatiчe але *екꙋілівр ꙋлꙋї апеї*, se ашеазъ претꙋtindenea ла ꙋn nivелȣ екꙋалȣ?

Mꙋлцї sекꙋлї аȣ трекꙋtȣ кіаръ înтре чеї nꙋmiцї „de mizлoкȣ“ шї оаmenії de штiinце n'аȣ пꙋтꙋtȣ съ резолве ачеаstъ проблеmъ. Tokmaї în timпꙋлȣ Катеріnеї de Medічisȣ (în алȣ 16-ле sекoлȣ) ꙋn omȣ din попꙋлȣ, ꙋnȣ оларіȣ а nꙋme Bernhard Palissy а deskoперitȣ ачеа че оаmenії de штiinце аȣ къꙋtat пînъ акꙋmȣ în zadар. Оларꙋл ачеsta n'аȣ fъкꙋtȣ nꙋmaї оале, чї шї deskoперірї штiinцifiче foapte admiраbile. Dар кꙋ kîteва mії de anї înaintea лꙋї Bernhard, ꙋnȣ алtȣ omȣ mаре а nꙋme Solomonȣ а zisȣ „este de mіраре къ рîꙋріле neînчetatȣ se вapsъ în mаре шї mаrea nічї о datъ nꙋ se ꙋmпле пеste mъsꙋръ.“

Пꙋцꙋлȣ Aptesianȣ de Grenelle ла Парisȣ.

Bernhard kombinîndȣ mіраrea лꙋї Solomonȣ кꙋ проблеmа: de ꙋnde віne апъ în пъmîn каре еse прin isвоаре шї пꙋцꙋрї, а datȣ пеste adевъръ.

Eatъ теоріеа лꙋї Bernhard:

Апеле Очеаnꙋлꙋї neînчetatȣ se еваваnорȣ ꙋвindꙋse în аерȣ în formъ de авꙋрї saȣ raze невizівіле de апъ. Kîndȣ s'а ꙋmплꙋtȣ аерꙋл кꙋ ачештї авꙋрї ръчiцї, каре nemaї пꙋtîndȣ съ ръmîe întр'însꙋлȣ în stаре de авꙋрї, se îndesȣ fъкîndꙋ-se пікътꙋрї fлꙋide каре kadȣ жосȣ în formъ de плоае, saȣ къ пікътꙋріле înгецȣ пе dрꙋmȣ шї kadȣ жосȣ în formъ de zъпadъ saȣ de грindinъ; апоï апеле de плоае, de zъпadъ шї de неатръ se stрікорȣ în крепътꙋріле пъmîntꙋлꙋї maї кꙋ seamъ ꙋnde пъmîntꙋлȣ е nisinos, merгîndȣ totȣ în жосȣ кътре sînꙋлȣ съȣ пînъ гъseskȣ о stратъ de пъmîntȣ галвеnȣ, каре este imпермеавілъ пентрꙋ апъ, de ачееа апеле nꙋmaї потȣ съ se stрікоаре прintр'ачеаstъ stратъ de апъ sꙋвтеранъ; апоï ꙋnde ачеste вasinꙋрї гъseskȣ niште крепътꙋрї saȣ кіар пе d'аsꙋпра лор niште локꙋрї гоале каре komꙋnikȣ кꙋ sꙋпра-fаца пъmîntꙋлꙋї, esȣ аколо; апоï апеле de isвоаре adꙋnîndꙋse devinȣ pîрае, mꙋлte pîрае formezȣ рîꙋрії каре върsȣ апеле лорȣ în mърї; аша dар daкъ пе de о парте se вapsъ neînчetatȣ кътъцimї imense de апе din рîꙋрї în mаре, пе de

алтъ парте евапорацiȣнї неînчетате de вапорї de апъ kape esȣ din mape продȣкȣ къ mapea нȣ se ȣмпле нічї o datъ neste mъсȣръ шi eкȣілібрȣлȣ întpe очеанȣ шi kontinent e statopnik.

Dap ka sъ înцелеџемȣ maї вine eшipea апелорȣ din isвoape sъ adȣчемȣ a minte лektopiлорȣ nostpi d'o леџе fisikъ нȣmitъ леџеа de Sifonȣ adekъ: kîndȣ s'a ȣмплȣt kȣ апъ ȣн чiлindpȣ голȣ a b kape komȣnikъ kȣ ȣнȣ чiлindpȣ maï mikȣ b c, atȣнчї апа, de sine se sȣвe în чiлindpȣлȣ b c шi цiшнеште afapъ пînъ ла пȣнktȣлȣ d, adekъ пînъ ла înълцimea пȣнktȣлȣї a. Пе ачестȣ прінчіпȣ sîntȣ вazate шi апеdȣkтеле прin kape se tpansпоаptъ апа ла fîntîniле ȣnорȣ ораше mapї d'o depъptape de maï mȣлte mіле џеогрфіче шi апа sape din fîntînъ afapъ ла o înълцime mape, kъчї kîndȣ isвoapeле saȣ вasineле прin kape se aлimentъ ачесте fîntînї se aflъ ла o mape înълцime s. e. пе вîpfȣлȣ ȣнȣї mȣнte, atȣнчї апа, kape eшindȣ dintp'ачестȣ вasinȣ kȣpџe în чiлindpe sȣвtepane, konfopmȣ kȣ нȣmita леџе Idpostatikъ, este siлitъ a sъpi din fîntînъ пînъ ла o înълцime ekвaлъ kȣ ачееа a вasinȣлȣї saȣ a вîpfȣлȣї mȣнтелȣї, шi прintp'ачестȣ modȣ sîntemȣ în stape a faче хaвȣze ȣnde вoimȣ. E destȣл sъ aвemȣ ȣнȣ вasinȣ saȣ isворȣ înaлтȣ de ȣnde пȣtemȣ tpaџe апъ прin чiлindpe sȣвtepane пînъ ла хaвȣzȣ. Totȣ aчеаsta este kaȣsa de че цъpiле mȣntoase sîntȣ вogate în isвoape, kъчї апеле пʌoії шi але zъпezії kape kadȣ пе вîpfȣлȣ mȣнтелȣї se stpikорȣ прin кръпътȣpiле пъmîntȣлȣї ka прin нiште чiлindpi sȣвtepanї natȣpeлї пînъ ȣnde ачесте кръпътȣpї komȣnikъ kȣ sȣпpafaцa пъmîntȣлȣї, atȣнчї апа ese afapъ în fopmъ de isвoape; апоï kȣ kîtȣ mȣнтеле e maï mape шi isвoapeле sîntȣ maï жosȣ, kȣ atîtȣ sîntȣ maï вogate în апъ kape sape kȣ o enepџie mape, kъчї лȣkpezȣ întokmaï ka апеdȣkтеле aptifiчiaле kape ле faчemȣ noï.

Aшa dap, прin kȣdepea пʌoії, zъпezії, poaȣї шi a алtорȣ meteope akȣatiче, se продȣkȣ în sînȣлȣ пъmîntȣлȣї, ла o mape пpofȣnditate de ла sȣпpafaцa sa, вasîne imense ȣмплȣte kȣ апъ, kiapȣ пȣtemȣ ziче pîȣpї кȣpгъtoape кȣpгȣ akoло kȣ o mape iȣцеалъ, kîndȣ провinȣ din mȣнцiї чеї maï înaлцi kape esistȣ пе пъmîntȣ. Dap ачесте tesaȣpe de апъ epaȣ пepdȣte пentpȣ oamenї пе kîndȣ n'aȣ штiȣtȣ къ esistȣ шi maï kȣ seamъ пе kîndȣ n'aȣ aвȣtȣ mizлoaче d'a skoate ачесте tesaȣpe din sînȣлȣ пъmîntȣлȣї, afapъ ла лȣmina ziлеї. Deskoпepipea fpȣmoasъ a пȣцȣpiлорȣ apteziene a depъptatȣ ачесте inkonвeninце. Прin ачесте пȣцȣpї sîntemȣ în stape нȣ нȣmaï a гъsi апъ pretȣtindenea чi шi a faче estpaopdinape хaвȣze kape неînчетатȣ apȣнkȣ kъtъцimї mapї de апе ла o înълцime mape.

Пȣцȣpiле ачестеа se нȣmeskȣ Apteziene fiindȣ къ întîiaшi-datъ ле-aȣ fъkȣtȣ în провinцia Artois în Фpanчia. Dap пе ȣpmъ s'a чеpkatȣ în maï mȣлte лokȣpї sъ se fakъ пȣцȣpї apteziene. Ла ȣнеле лokȣpї n'aȣ peȣшitȣ fiindȣ къ sпiцeлnikȣ s'a pȣптȣ în пъmîntȣ kîndȣ a ажȣnsȣ ла o пpofȣnditate mape, пе kîndȣ în алте лȣkȣpї aȣ peȣшitȣ. S. e. ла Пapis a sъпatȣ вestitȣлȣ пȣцȣ aptezianȣ dела Grenelle (вzї figȣpa) kape de ла o adînчime de 548 metpe apȣнkъ zioa шi noaптеа неînчетатȣ пînъ ла o înълцime însemnatъ neste sȣпpafaцa пъmîntȣлȣї, kъtъцimї foapte impoptante de апъ kaлdъ aвindȣ o tempepatȣpъ de 22° În алте kaпitaле але Еȣpопеї sîntȣ asemenea пȣцȣpї apteziene kape apȣнkȣ неînчетатȣ kъtъцimї konsidepaвiле de апъ.

Dap kondiцiȣnea чеа maï прінчіпалъ sпpe a peȣшi în faчеpea ȣнȣї пȣцȣ aptezianȣ, este prezenцa ȣнеї stpate de nisinȣ saȣ de петpiшȣ (b în fir.) kape ape kanetiле pidikate în toate пъpцiле în fopma ȣнеї fapfȣpii adînчї шi kape ажȣнгȣ întokmaï пъnъ ла sȣпpafaцa пъmîntȣлȣї. Апоï asȣпpa ачестеї stpate ka шi de desȣвtȣлȣ eї, tpeвȣe sъ se afле doȣъ stpate de пъmîntȣ apџiлosȣ (saȣ kleiosȣ a шi b în fir.)

kape nȣ лasȣ ka apa sъ se stpikoape printpe dînseлe. Este înȣedepatȣ kъ, kîndȣ va плоа atȣnчĭ apa se va aвsopвi prin stpate de nisinȣ, va kȣpцe пînъ лa fȣndȣлȣ aчesteĭ stpate, шi se va adȣna akoлo fopmîndȣ ȣnȣ вasinȣ sȣвtepanȣ, apoĭ kîndȣ вomȣ faчe în пъmîntȣ o гaȣpъ kape va ажȣnцe în пȣnktȣлȣ D пînъ лa stpata de nisinȣ, atȣnчĭ apa de sine se va sȣi în sȣsȣ шi va цîшni afapъ пînъ лa ȣnȣ пȣnkt înaлtȣ (e) d'ȣn niveлȣ ekȣaлȣ kȣ b шi b'.

Negpeшitȣ kъ deskopepipea пȣцȣpiлopȣ apteziene este o deskopepipe foapte mape; kъчĭ pepmite oameniлopȣ a avea лa disпosiцiȣnea лop ape kîtȣ vpeaȣ шi ȣnde vpeaȣ, apoĭ sîntȣ pe пъmîntȣ niшte пъpцĭ însemnate inkȣлte шi desepte din kaȣsa лipsipiĭ apeĭ, s. e. desepteлe nisinoase din Лiвia, Eцiптȣ шi desepta чea tepiвiлъ din Afpika nȣmitъ Saxapa. Toate aчeste desepte vopȣ лȣa ȣnȣ aлtȣ aspektȣ dakъ în sekȣлeлe viitoape vopȣ fi пътpȣnse de пȣцȣpĭ apteziene kape vopȣ adȣчe pe sȣppafaцa soлȣлȣĭ apsȣ шi ȣskatȣ d'akoлo, kътъцimĭ imense de apъ din pposȣnditatea пъmîntȣлȣĭ шi kape vopȣ învia toatъ natȣpa kape se pape a fi moaptъ п'akoлo.

Dap шi ȣnȣ aлtȣ avantaцiȣ mape ppodȣkȣ пȣцȣpiлe apteziene pentpȣ kapitaлeлe ȣnde esistȣ, kъчĭ nȣ nȣmaĭ kъ daȣ oameniлopȣ akoлo totȣ de ȣna mȣлtъ apъ fъpъ niчĭ o osteneaлъ, чi лe daȣ шi *apъ kaлdъ* fъpъ konsȣmцiȣne de matepiĭ komвȣstiвiлe.

Spre a înцeлeцe aчestea, tpeвȣe sъ шtimȣ kъ kȣ kîtȣ o vînъ de apъ se afлъ maĭ adînkъ în пъmîntȣ, kȣ atîtȣ apa e maĭ kaлdъ. Aчeasta ppovine din kaȣsa kъ intepiopȣлȣ пъmîntȣлȣĭ e mȣлtȣ maĭ kaлdȣ de kîtȣ sȣppafaцa sa, шi kȣ kîtȣ sъпъmȣ în пъmîntȣ maĭ adînkȣ, kȣ atîtȣ se mъpeшte tempepatȣpa kape domneшte întp'însȣ. Espepiинцa a apъtatȣ kъ pentpȣ fie-kape 33 de metpe kape sъпъmȣ maĭ adînkȣ în пъmîntȣ, tepmometpȣлȣ чentigpadȣ apatъ ȣnȣ gpadȣ maĭ mape de kълdȣpъ. Aшa s. e. dakъ tempepatȣpa de mizлokȣ a ȣneĭ цъpĭ este de 20° C pe sȣppafaцa пъmîntȣлȣĭ, sъпîndȣ în aчestȣ лokȣ пînъ лa o adînчime de 330 metpe, tepmometpȣлȣ va apъta o tempepatȣpъ de 30° C. Aшa dap kȣ kîtȣ o vînъ de apъ tpeчe peste o stpatъ maĭ pposȣndъ în intepiopȣлȣ пъmîntȣлȣĭ, kȣ atîtȣ ppiimeшte maĭ mȣлtъ kълdȣpъ de лa aчeste stpate kape o înkonцiopȣ, шi aшa este posiвiл kъ ȣneлe isvoape skotȣ apъ fepвinte. S. e. Sprudell de лa Carlsbad, este ȣnȣ xavȣzȣ natȣpaлȣ, kape de atîtea sȣte de anĭ spȣnkъ pe înчetatȣ apъ fepвinte, în kîtȣ kîndȣ pȣne чine-va akoлo ȣnȣ oȣ, îndatъ e koptȣ. Asemenea avemȣ шi în veчinътatea noastpъ în Mexadia isvoape kȣ apъ de пȣчioasъ foapte kaлdъ: aiчĭ vineлe de apъ sȣвtepane tpekîndȣ în intepiopȣлȣ пъmîntȣлȣĭ prin stpate ȣnde se afлъ depozite de пȣчioasъ, лe disoлvъ (topeшte) fъkîndȣse apъ de пȣчioazъ шi kînd esȣ afapъ лa лȣmina zileĭ, se nȣmeskȣ *apeлe thermale* шi *minepaлe*, kъчĭ toate apeлe minepaлe ppiimeskȣ ppinчiпȣpiлe лopȣ minepaлe (s. e. gazȣ aчidȣ kapвonikȣ, saȣ пȣчioasъ, saȣ fepȣ saȣ aлte sъpȣpĭ) din stpateлe sȣвtepane prin kape tpekȣ шi topeskȣ minepaлeлe disoлȣвiлe чe se afлъ akoлo. Kîndȣ vineлe de ȣnde esȣ saȣ pe ȣnde tpekȣ apeлe minepaлe nȣ sîntȣ лa o mape adînчime, apeлe minepaлe esȣ peчĭ (s. e. apeлe de пȣчioasъ лa Oлъпeштĭ, Пȣчioasa шi aлte лokȣpĭ în Pomъnia) dap kîndȣ цisementȣлȣ saȣ posiцiȣnea aчestopȣ vine se afлъ întp'o mape pposȣnditate, atȣnчĭ apeлe minepaлe devinȣ fepвinцĭ шi kîndȣ esȣ afapъ sîntȣ ape thermale (ppekȣm лa Бpȣsa, Mexadia, Бȣda, Kapsвad, Aix шчл. шчл) pe kape oameniĭ лe întpeвȣinцezȣ dpept kȣpъ pentpȣ difepite naлimĭ.

Dȣpe aчeastъ espoziцiȣne pȣtemȣ sъ înцeлeцemȣ de чe пȣцȣлȣ aptezianȣ de лa Gpeneлȣ a kъpȣĭ apъ ppovine de лa o pposȣnditate de 540 metpe, este kaлdъ avîndȣ o tempepatȣpъ de 27° C.

Negpeшitȣ kъ de vom faчe пȣцȣpĭ apteziene maĭ adînчĭ, o sъ avemȣ dintp'înseлe шi apъ maĭ kaлdъ. Eatъ de чe avantaцiȣ mape sînt пȣцȣpiлe apteziene pentpȣ popȣлaцiȣnea ȣnȣĭ opaшȣ mape. Oameniĭ гъseskȣ akoлo fъpъ лemne шi kъpвȣnĭ, apъ kaлdъ înkълzitъ prin flameлe etepne чe apdȣ în intepiopȣлȣ пъmîntȣлȣĭ. Лa пȣцȣpiлe apteziene de лa Grenelle шi din Лondon famiлiiлe sъpmane spълȣ pȣfeлe лopȣ fъpъ niчĭ o keлtȣiaлъ de matepiĭ komвȣstiвiлe! Eatъ

npin че modȣ шtiinца a îmвъцatȣ пе omȣ a se фoлosi kiapȣ шi de фokȣлȣ сȣвtepanȣ kape e askȣnsъ în чentpȣлȣ глoвȣлȣi пъmînteskȣ. Eatъ kъ oвsepвaцiȣnea kȣm kȣpџe вinȣ npin sifonȣ dintp'ȣnȣ вȣtoiȣ întp'aлtȣ, a deskoпepitȣ леџiле idpostatiче întpe чiлindpe saȣ вase komȣnikante шi npin kȣnoштinца aчestopȣ леџi, oamenii s'aȣ фъkȣtȣ domnitopii anei шi ai фokȣлȣi пе kape Kpeatopȣлȣ ле a askȣnsȣ în sînȣлȣ пъmînтȣлȣi.

KOMȢNIKAЦIȢNI ШTIINЦIФIЧE MIЧI.

Întp'ȣnȣ onȣ modepnȣ despre лȣnъ, skpisȣ de D. Пpofesopȣ Fechner, чitimȣ пasaџiȣлȣ ȣpmъtopȣ: Nȣ noate чine-ва sъ-шi înkinȣiaskъ че inфлȣinцъ mape шi вapiapiлъ esepsezъ лȣna asȣnpa пъmînтȣлȣi, kъчi kîndȣ лȣna e чea mai anpoane de пъmîntȣ (adekъ timпȣлȣ întpe лȣna noȣъ шi лȣna плinъ) atȣnчi плoъ saȣ ninџe adese opi; въpвaцii nȣ tpeвȣe sъ întpepinzъ вoiaџe лȣnцi шi femeiле nȣ tpeвȣe sъ snеле pȣфеле. Пentpȣ oamenii însȣpaцi e вine ka sъ шtie kъ în timпȣлȣ aчesta seksȣлȣ фpȣmosȣȣ insnipatȣ de пȣцinъ atpaџepe пentpȣ seksȣлȣ nostpȣ, npin ȣpmape sъ se fepeaskъ ka sъ nȣ dea okasiȣne ka, пе лîngъ плoiле шi fȣptȣnеле din afapъ, sъ nȣ aiвъ a sȣфepi шi de fȣptȣni domestiче. Dap „kandidatȣлȣ de mapiaџiȣ" sъ лase kondidatȣpa лȣi пentpȣ timпȣ mai фaвopaвiлȣ, adekъ пînъ ла aлȣ tpeiлea kȣaptiepȣ aлȣ лȣnei, atȣnчi seksȣлȣ чeлȣ фpȣmosȣ e insnipatȣ d'o вȣnъ-вoinцъ пentpȣ noi шi în opi-че inimъ de femee вiвpъ koapda de amopȣ шi opi че fatъ гъseште kъ Biвлia ape dpentate kîndȣ ziче „e mai вine sъ tpъiaskъ oamenii toцi пepeki de kîtȣ toцi ȣnȣ." — În џenepaлȣ în челе d'întiȣ doȣъ kȣaptȣpi aле лȣnei sîntemȣ insnipaцi de meлankoлie шi плînџemȣ mai лesne; de aчeea ȣnȣ aȣtopȣ dpamatikȣ kape a skpisȣ o tpaџedie sъ fakъ, ka чea d'întiiȣ pennezentaцie sъ kazъ în timпȣлȣ чeлȣ d'întiiȣ din amîndoȣъ kȣaptȣpiле лȣnei, пе kîndȣ komediiле sъ ле лase пînъ ла aлȣ пatpȣлea kȣaptȣ. — Kîndȣ чine-ва вede лȣna плimвîndȣse noanтea пе чepȣ, îшi înkinȣeште kъ лȣna nȣ faче atȣnчi nimikȣ, dap nȣ e aшa, чi opi kъ гoneште пе nopi шi îi pisineште saȣ din kontpъ kъ îi adȣnъ, anoi aчeastъ лȣkpape a лȣnei d'a npodȣче ȣnȣ чepȣ seninȣ saȣ tȣpвȣpe, ea o ȣpmeazъ nȣ nȣmai în лȣmea mateпiaлъ, чi шi în лȣmea ideaлъ în noi, kъчi лȣna плinъ шi лȣna noȣъ npodȣkȣ în noi visȣpi foapte diвepsse. Aчeasta se simte mai ла toцi oamenii kape kîndȣ dopmȣ ла pazеле лȣnei плine ape ȣn somnȣ плinȣ de anksietate шi imaџine snepietoape пе tȣpвȣpъ, anoi ла ȣnii oameni foapte simцitopi, în timпȣлȣ лȣnei плine se simtȣ esȣitaцi întp'ȣn гpadȣ aшa de mape în kîtȣ deвinȣ somnamвȣлi. — Dap шi пе лanteле вaчiлopȣ, лȣna esepseazъ infлȣinџe pemapkaвiле. — Eatъ ȣnеле din лȣkpъpiле aчestȣi kopпȣ чeпeskȣ kape este вeчinȣлȣ nostpȣ чeлȣ mai de anpoane!

Ȣnȣ nȣtpimentȣ noȣ. D. Philipp Roerig în Пapis a deskoпepitȣ ȣnȣ nȣtpimentȣ noȣ, komпȣsȣ de sînџеле animaлелopȣ (a kъpopa kapne mînkъmȣ), de opezȣ feptȣ, de skpoвeaлъ skoasъ din kaptofi шi de skpoвeaлъ de гpiȣ. Kъtъцimea fie-kъpia din aчeste пъpцi вapiazъ dȣпe гȣstȣлȣ mînkъtopȣлȣi. Dap sînџеле tpeвȣe kȣpъцitȣ mai înainte. Spe aчestȣ skonȣ se fepвe sînџеле înчetȣ ла o kълdȣpъ modepatъ împeȣnъ kȣ sape de Глaȣвep. Kîndȣ s'a îngpoшatȣ sînџеле, atȣnчi îлȣ amestekȣ kȣ opezȣ шi челе aлte веџetaле nȣmite mai sȣsȣ fъkîndȣ din toate ȣnȣ feлȣ de kokъ, пе ȣpmъ fopmeazъ dintp'însa ka niшte пesmeцi kape пȣnȣ în kȣntopȣ шi ле koaче. Aчeшti пesmeцi se цinȣ mȣлtȣ timпȣ шi kiapȣ ani întpeџi, nestpikîndȣse шi sepвindȣ dpentȣ mînkape opi în stape ȣskatъ opi kȣ гъteskȣ o sȣпъ dintp'însеле întokmai ka de вȣлionȣ. Dap sînџеле ka nȣtpimentȣ nȣ este kȣ totȣлȣ вp'o inвenцiȣne noȣъ. Se шtie de mȣлtȣ kъ kîpnaцii fъkȣцi de sînџe (kape se fakȣ mai kȣ seamъ în opaшȣлȣ Xamвȣpг), sîntȣ pemedia чea mai вȣnъ ka sъ вie oamenii kȣpîndȣ ла пȣtepea лopȣ.

O чipkȣmstanцъ pemapkaвiлъ este kъ ла naцiȣniле antiче sînџеле вoȣлȣi a fostȣ пpiвitȣ ka otpaвъ tape шi aшa se ziче kъ Mithridate s'a otpъвitȣ kȣ sînџe de taȣpȣ. Пoate kъ шi aчeasta e kaȣsa de Biвлia a defendatȣ mînkapea de sînџe.

Despre komnosiцiȣnea sînџeлȣi вomȣ aвea okasiȣne a вopвi aлtъ datъ mai пе лapгȣ.

— Se skpie de ла opaшȣлȣ Koenirpaetz (în Boemia) kъ ла 2 Oktomвpie ла $4\frac{1}{2}$ ope dȣпъ amiazi s'a въzȣtȣ akoлo ȣnȣ fenomenȣ вizapȣ kȣnoskȣtȣ sȣв nȣmipea de „Fata Morgana", adikъ s'a въzȣtȣ în aepȣ ka kîndȣ epa akoлo ȣnȣ пaлatȣ kȣ tȣpnȣpi гoтiче, kȣ fepestpe шi kȣ пȣdȣpi pidikate întokmai ka пaлatȣpiле foptifiate aле Kaвaлepiлopȣ din sekȣлеле tpekȣte. Aчeastъ вiziȣne saȣ iлȣziȣne ontikъ, a цinȣtȣ 2 minȣte, пе ȣpmъ s'a fъkȣtȣ neвъzȣtъ. În toatъ aчeastъ zi чepȣлȣ epa akoпepitȣ de nopi гaлвeni ka пȣчoasa, шi o плoae mape însoцitъ de tpъsnete шi fȣлџepe a kъzȣtȣ пînъ seapa.

Tiпoгpaфia naцionaлъ a лȣi Ioceф Pomanoв шi Komп.